

Prof. dr hab. inż. architekt Jerzy Bogusławski
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Architektury Wnętrz
ul. Myśliwiecka 15

Recenzja Rozprawy doktorskiej Pana mgr. Kacpra Ludwiczaka

„Oswajanie blokowisk”

Promotor: prof. dr hab. sztuki, dr inż. architekt Jacek Dominiczak

Podstawowe dane osiągnięć kandydata:

Doktorant ma bardzo wszechstronne zainteresowania i osiągnięcia naukowe. Jest współautorem publikacji naukowej, pełnił rolę eksperta w debacie publicznej na temat Falowców, uczestniczył w konferencjach naukowych. Ponadto uczestniczył w trzech wystawach zbiorowych oraz zrealizował instalację artystyczną.

Prowadził również warsztaty naukowe: „*Woda Port Dzielnica*”, „*Wakacyjne Spotkania ze Sztuką*” i „*Sztuka w przestrzeni publicznej*”, „*Poszukiwanie miasta w blokowisku*”, „*Urban Energy Box*” oraz organizował wyjazdy naukowe „*Urban Safari*”. Doktorant brał udział w siedmiu konkursach architektonicznych, w których otrzymał trzy pierwsze nagrody, jedną drugą i dwie trzecie oraz wyróżnienie.

Informacje o Rozprawie doktorskiej:

a. Tytuł: „Oswajanie blokowisk”

- Przesłana praca składa się z 151 stronicowej publikacji i CD zawierającego życiorys z opisem dorobku twórczego i portfolio Doktoranta oraz rozprawy doktorskiej zapisanej w formie elektronicznej.
- Dodatkowo na CD¹ w formie aneksu załączone są ankiety przeprowadzone w ramach pracy doktorskiej wraz z filmem
- Praca doktorska składa się z siedmiu rozdziałów i bibliografii zawierającej 21 pozycji książkowej i 10 artykułów.

Układ pracy jest bardzo dobry, chociaż nieuzasadnione jest dla mnie stosowanie „podwójnych” tytułów dla rozdziałów. Np. rozdział pierwszy w spisie treści ma tytuł „12 milionów”, a na 1 stronie rozdziału „wprowadzenie” „12 milionów”.

CZĘŚĆ PIERWSZA

---

¹ Na przyszłość proszę o zapis na pendraiwie ponieważ CD odchodzi już do historii i trudno znaleźć komputer z czytnikiem CD czy DVD

Rozdział **pierwszy** wprowadza podstawowe definicje pojęć opisanych w pracy oraz stawia trzy pytania związane z tożsamością miejsca:

1. W jaki sposób blokowiska są spostrzegane przez swoich mieszkańców?
2. Czy wymagają oswojenia?
3. Czy modyfikacja przestrzeni może zmienić sposób myślenia obcujących z nią ludzi?

Pozwala to Autorowi na uzasadnienie tematu podjętej pracy, określenie przedmiotu i zakresu pracy badawczej, a w końcu zdefiniowanie celu i problemu badawczego.

Rozdział **drugi** określa różnice w definicji jednostki sąsiedzkiej, której wielkość najczęściej jest związana z lokalizacją szkoły oraz na zdefiniowanie pojęcia blokowiska, a w końcu na opis degradacji pojęć związanych z jednostką urbanistyczną i zakończeniem modernizmu.

Rozdział **trzeci** określa stan i różnorodność badań nad przestrzenią osiedla na przykładzie 10 realizacji oraz klasyfikuje je w trzech typach, zilustrowanych projektami. Tę część pracy kończy hipoteza zakładająca, że blokowiska potrzebują oswojenia, które wydobędzie z nich zakodowaną myśl humanistyczną, wynikającą z podstaw modernizmu. Proces ten będzie możliwy dzięki wprowadzeniu korekt projektowych. Rozdział kończy się postawieniem hipotezy o możliwości oswojenia blokowiska.

Oswoić znaczy być sobie nawzajem potrzebnym. W tym przypadku przestrzeń blokowiska poprzez nasze działania projektowe staje się miejscem, czyli przestrzenią, do której mamy stosunek emocjonalny. Aby ją oswoić trzeba, wg Lisa z „Małego Księcia” spełnić trzy warunki, być cierpliwym, autentycznym i wiarygodnym. Zaś wg Doktoranta trzeba rozpoznać i zrozumieć blokowisko, a następnie je zmienić.

W **części drugiej** Autor opisuje przeprowadzone badania mające na celu weryfikację hipotezy. Jest to szesnaście stron bardzo dobrze dobranych i opisanych metod badawczych wraz z uzyskanymi wynikami. Ta część pracy zawiera także cytaty z „pamiętnika badacza”, czyli opis opisujący okres mieszkania Doktoranta w osiedlu, czyli rok. W tej części pracy Doktorant opisuje także swoje obserwacje, doświadczenia czy odczucia estetyczne oraz historię powstania osiedla. Ponieważ blokowiska są pozbawione granic, które pozwoliłyby jasno określić co należy do wspólnoty mieszkańców, a co jest publiczne Doktorant kończy tezę, że brakującym elementem przestrzeni w blokowiskach jest podwórko. Przy czym Autor nie podaje definicji „podwórka”

Trzecia część pracy nazwana jest „Próba projektowa”.

Doktorant zaczyna proces projektowo naprawczy od podziału osiedla Przymorze Wielkie na cztery jednostki, w których dokonuje korekt kompozycyjnych poprzez dogęszczanie zabudowy. Działanie takie nie burzy dotychczasowej kompozycji osiedla lecz wynika z założeń architektury modernizmu. Zostało to zilustrowane na przykładzie osiedla „C”, w którym projektant zlokalizował nowe inwestycje nie w obszarze ciągów komunikacyjnych pomiędzy osiedlami, a w samej przestrzeni osiedla. Nowe zagospodarowanie terenu pozwoliło na gradację dostępności przestrzeni i powstanie *urbanistycznych wnętrz miejskich* takich jak np. przestrzenie małych

wspólnot, komunikacji kołowej czy przestrzeni prywatnej. Działanie to umożliwiło personalizację przestrzeni i możliwość przywrócenia podwórka jako bezpiecznej przestrzeni wspólnotowej, stanowiącej przedłużenie mieszkania na zewnątrz².

I chociaż wolę inne opisy podwórka jak np.:

Podwórko – „wydzielone miejsce z przestrzeni publicznej miasta przynależne dla mieszkańców z najbliższego otoczenia”³

Podwórko – „przestrzeń społeczna wydzielona z przestrzeni publicznej przez grupę społeczną z najbliższego miejsca zamieszkania”

to na pewno działania projektowe Pana Kacpra Ludwiczaka przywróciłyby zagubiony humanizm modernizmu, tak mocno wpisany i wynikający z Karty Ateńskiej, na podstawie której zostało zrealizowane to osiedle. Bez tego będzie ono nadal „nie miejscem”⁴. Sposób w jaki realizujemy podjęte decyzje dotyczące budowanego domu świadczą o naszym stosunku do otaczającej nas przestrzeni. Bardzo ciekawa jest analiza projektowa możliwości zagospodarowania *blok kwartałów*⁵ zarówno księga wzorów, jak i analiza zmienności w czasie czy pojęcie przedproża. Wszystko to świadczy o tym, że Doktorant z wielkim szacunkiem ingeruje w zastaną przestrzeń osiedla.

Szkoda, że Autor nie przeanalizował własności terenu osiedla, bowiem należy pamiętać, że przed każdą inwestycją trzeba wykazać się prawem dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Po zapoznaniu się z dorobkiem twórczym Pana Kacpra Ludwiczaka oraz z przedstawioną Rozprawą doktorską zatytułowaną „oswajanie blokowisk” stwierdzam, że Pan Kacper spełnił wszystkie warunki do uzyskania stopnia doktora. Jego rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora prof. dr hab. Jacka Dominiczaka stanowi oryginalne artystyczne rozwiązanie problemu w zakresie sztuki projektowania i wykazuje umiejętność posługiwania się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie. Rozprawa ukazuje również, że Pan Kacper Ludwiczak posiada umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Prof. dr hab. Jerzy Bogusławski

---

² Definicja str. 129

³ miejsce - to przestrzeń do której mamy stosunek emocjonalny..

⁴ Marc Auge

⁵ Niefortunna nazwa